

Methotrexaat (MTX)

bij de ziekte van Crohn

N-IBD Informatiefolder

uitgave mei 2022

Deze folder is tot stand gekomen door samenwerkende IBD verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en MDL artsen binnen respectievelijk het Nurses of Inflammatory Bowel Disease (NIBD) en de IBD commissie binnen de Nederlandse vereniging voor MDL artsen en in samenwerking met Crohn & Colitis NL, als vertegenwoordiger van IBD-patiënten. Deze folder is ontwikkeld conform N-IBD richtlijnen om uniformiteit binnen de voorlichting ten aanzien van IBD patiënten in Nederlandse zorginstellingen na te streven. Op basis van goed hulpverlenerschap kan onder bepaalde omstandigheden van de inhoud worden afgeweken. De inhoud van de folders kan wijzigen in de loop van de tijd. Het N-IBD en IBD-cie wijzen er op dat aan de inhoud van deze uitgave geen rechten of plichten kunnen worden ontleend. Het staat u vrij uw bedrijfslogo te gebruiken naast het N-IBD logo.

Uw behandelend arts en/of verpleegkundige heeft met u gesproken over het gebruik van Methotrexaat (MTX). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van Methotrexaat en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of verpleegkundige terecht. Deze folder is géén vervanging van de bijsluiter.

Algemeen

De oorzaak van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa is niet bekend. De behandeling is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziektes voor kunnen doen. Medicijnen kunnen de darmontstekingen onderdrukken, maar ze kunnen de ziekte niet definitief genezen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de ontstekingen en daarmee de klachten weer terugkomen.

Werking

Uw behandelend arts schrijft Methotrexaat (MTX) voor wanneer andere medicijnen niet of onvoldoende hebben geholpen. MTX behoort tot de groep immunosuppressiva. Dit zijn geneesmiddelen die de natuurlijke afweerreactie onderdrukken en op deze wijze de ontstekingen in de darm afremmen. Effecten van MTX kunnen binnen vier tot acht weken merkbaar zijn. Er zijn echter ook patiënten bij wie de behandeling pas later effect heeft. Bij goed effect wordt MTX langdurig voorgeschreven. MTX kan in combinatie met andere medicijnen worden voorgeschreven.

Gebruik

MTX bestaat in de vorm van tabletten en onderhuidse (subcutane) injecties. Voor de behandeling van de ziekte van Crohn worden meestal onderhuidse injecties voorgeschreven. Bij de ziekte van Crohn is de opname van MTX tabletten in het lichaam wisselend, waardoor de werking minder voorspelbaar is. Vaak wordt dan ook de voorkeur gegeven aan injecties boven tabletten.

U injecteert u zelf met MTX (of iemand uit uw omgeving doet dit). MTX wordt één maal per week op dezelfde dag gegeven via een injectie. Injecteren na de avondmaaltijd vermindert de kans op bijwerkingen.

Een verpleegkundige of verpleegkundig specialist geeft u instructies over de injectietechniek. Hoewel het misschien een eng idee is, blijkt het zelf spuiten in de praktijk mee te vallen en goed aan te leren. Wanneer u hulp van iemand anders krijgt bij het injecteren is het noodzakelijk dat deze persoon eveneens getraind is.

Bewaar MTX zoals op de verpakking vermeld staat.

Bijwerkingen

Het gebruik van MTX kan leiden tot bijwerkingen die kort duren of snel verdwijnen na het stoppen met de medicatie. Longontsteking is een zeer zeldzame bijwerking. Ook is er een hogere kans op infecties door een stoornis in de bloedaanmaak (vanwege het gebruik van MTX). Daarom wordt uw bloed regelmatig gecontroleerd.

Na de injectie MTX kunt u last krijgen van:

- Ontsteking en beschadiging van het mondslijmvlies.
- Levertestafwijkingen. Hier merkt u zelf meestal niets van. Uw bloed wordt regelmatig gecontroleerd op leverwaarden
- Misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree.

Wees tijdens de behandeling met MTX alert op de volgende verschijnselen:

- Hoge koorts
- Aanhoudende hoest
- Groen slijm ophoesten
- Kortademigheid
- Huidafwijkingen
- Blauwe plekken

Neem contact op met uw behandelend arts indien één of meerdere van bovenstaande verschijnselen of wanneer u twijfelt of u last heeft van bijwerkingen.

Foliumzuur

Om bijwerkingen als misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree en ontsteking van het mondslijmvlies te verminderen schrijft de arts foliumzuur voor. Foliumzuur is een vitamine (B11). Gebruik dit één maal per week, een dag na de injectie, in een dosering van 5 mg of 10 mg (zoals door uw arts is voorgeschreven). Uw arts kan van deze dosering afwijken. Volg altijd het voorschrift van uw arts.

Aanvullende informatie

Combinatie met alcohol

Alcohol in combinatie met MTX verhoogt het risico op levertestafwijkingen. Gebruik bij voorkeur geen of in ieder geval niet meer dan één alcoholische consumptie per dag.

Combinatie met antibiotica

Meldt altijd dat u met MTX wordt behandeld wanneer uw arts een behandeling met antibiotica wil starten. Sommige antibiotica mogen niet in combinatie met MTX worden gegeven.

Zwangerschap en borstvoeding

Onderzoek heeft aangetoond dat MTX schadelijk is voor het (ongeboren) kind. Zorg daarom voor goede en betrouwbare anticonceptie als u MTX gebruikt. MTX wordt nooit gegeven bij zwangerschap of borstvoeding.

Heeft u een kinderwens, stop dan in overleg met uw arts met MTX. Dit geldt voor vrouwen én mannen. Daarna moet u nog 6 maanden wachten voordat het veilig is dat de vrouw zwanger wordt. Ook in deze maanden is het dus belangrijk dat u goede en betrouwbare anticonceptie gebruikt.

Tot slot

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, neem dan contact op met uw arts of verpleegkundige.

Crohn & Colitis NL: voor ervaringen en meer informatie

Heeft u de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa en wilt u praten met iemand met dezelfde ziekte om uw vragen en ervaringen te delen? Of wilt u meer weten over het leven met de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa? Crohn & Colitis NL – de patiëntenorganisatie voor mensen met de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa - is er voor u en helpt u graag verder: www.crohn-colitis.nl en www.facebook.com/groups/ccuwnbesloten